

ELKARRIZKETAK: ELENA LAIZ • PT-ak ETA KONTSULTOREAK • EKARPENAK:
HERBEHEREETAKO HEZKUNTZA SISTEMA • GALDEIDAZUE: FERNANDO GOÑI
GRANDMONTAGNE • ARDITURRI • ATZEKO ATETIK: JULEN ZELAIETA

hh
hik hasi

137

4 EURO • 2009KO APIRILA EUSKAL HEZIKETARAKO ALDIZKARIA

GAIA

Eskola Txikiak

Ikasbide eta aukera handiak

aurkibidea

8
gaia

ESKOLA TXIKIAK

Txikiak dira, baina gauza handiak egiten dituzte, dituzten berezko ezaugarriek horretarako bide ematen dietelako. Proiektuetan oinarrituta lan egiteak, herrian txertatuta egoiteak edota gurasoek eskoletan duten esku hartzeak, berezi egiten ditu Eskola Txikiak. Haien esperientziak ekarri ditugu apirilko alera.

15
elkarrizketak

ELENA LAIZ eta PT ETA KONTSULTOREAK

Eskola Txikietan arreta berezia eskaintzen diote irakasleen trebakuntzari. Elena Laiz, Eskola Txikietako prestakuntza arduradunarekin eta harekin batera lanean aritzen diren PT-ekin eta kontsultoreekin hitz egin dugu egiten duten lana gertuagotik ezagutzeko.

5 editoriala

6 kronika

8 gaia

ESKOLA TXIKIAK

IKASBIDE ETA AUKERA HANDIAK

15 elkarrizketa

ELENA LAIZ

20 elkarrizketa

PT-ak ETA KONTSULTOREAK

24 esperientziak

Nafarroa Oinez 2009, Etxarri-Aranatz

26 ekarpenak

Herbehereetako Hezkuntza Sistema

30 galdeidazue

Zer egin daiteke eskolan ikasleen autokontzeptu fisiko lantzeko?
Alfredo Goñi Grandmontagne

33 berriak

40 nora joango gara?

Arditurri

Melegietan Ibarra azialarri biltza

42 Atzeko atetik

Julen Zelaieta

Argitaratzailea: **XANGORIN** Errekalde hiribidea, 59. Aguila eraikina, 1. solairua. 20018 DONOSTIA GIPUZKOA. Tel: 943/371 408 ; www.hikhasi.com; Posta Elektronikoa: hikhasi@hikhasi.com; Lege Gordailua: SS-1001/95. ISSN: 1135-4690. Erredakzio burua: Olatz Lasagabaster. Erredakzioa: Joxe Mari Auzmendi, Arantxa Urbe, Miren Guilló eta Ainhoa Azpiroz. Erredakzio batzordea: Mikel Estonba, Mari Karmen Irastorza, Kristina Mardaraz, Josi Oiarbide, Fito Rodriguez, Maite Saenz, Xabier Sarasua eta Arantxa Urbe. Aholkulariak: Nerea Alzola, Abel Ariznabarreta, Felix Basurko, Begoña Bilbao, Mariam Bilbatua, Aines Dufau, Luis Mari Elizalde, Lore Erriondo, Gurutze Ezkurdia, Idolia Fernandez, Xabier Isasi, Irene Lopez-Goñi, Izaskun Madariaga, Karmele Perez Urraza, Kepa Perez Urraza, Amaia Vazquez, Lontxo Oihartzabal, Matilde Sainz eta Pruden Sudupe. Administrazioa: Arantxa Goiburu. Diseinua: TRAM•Grafik. Maketazioa: Xangorin. Inprimategia: ANTZA S.A.L. Azaleko irudia: Eskola Txikiak. Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak onetsia (2009-3-25). Kopurua: 3.500 ale.

hik hasiko artikuluek edonon eta edonoiz balia zaitezke. Kasu horietan iturria aipatzea eskertuko genizuke. hik hasik ez ditu bere gain hartzen bertan plazaratutako iritziak ezta bat etorri ere derrigorki haiekin.

www.hikhasi.com

EUSKO JAURLARITZA

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA SAILA

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE EDUCACION,
UNIVERSIDADES E INVESTIGACION

GAIA

Eskola Txikiak

Ikasbide eta aukera handiak

Eskola Txikiek berezko ezaugarriak dituzte eta, eskola handiagoez normalean eskaintzen ez dituzten aukerak eskain ditzakete. Herrian txertatuta egoten dira, talde heterogeneoak izaten dituzte, proiektuetan oinarritutako ikaskuntza bultzatzen dute... Ikasleei, irakasleei eta gurasoei elkarlanean eta elkarreraginean aritzeko aukera handiagoa ematen diete eta txikiak izan arren, ikasbide eta aukera handiak eskaintzen dizkiete bertara joaten diren ikasleei. Txikitasunean handi izan daitezkeela erakusten du haien eguneroko lanak.

G

Bi hitzetan esanda: proiektuen bidez, elkarreraginean lanean eta testuinguruari egokituta.

Isabel LAKUNTZA ARREGI

ESKOLA TXIKIETAKO KOORDINATZAILEA

Eskola Txikiak herri txikietan edo sakabanatutako auzoetan dauden eskolak dira. Gipuzkoan 28 Eskola Txiki daude, eta berezko ezaugarriak dituzte: herriko haur gehienak eskola horretara joaten dira, eta hainbat adinetako taldeetan biltzen dira; hau da, eskolan sei unitate baino gutxiago daude, herriko eskola bakarra eta publikoa da, eskalduna da eta herrian integratua dago.

Berezkoak ditugun ezaugarri horiek abantaila handiak dira haurren hezkuntzarako eta garapenerako. Nahiz eta gizartearen aurrean talde heterogeneoen balio pedagogikoa argudiatu beharra izan, esperientziak erakutsi digu ikaste prozesurako aberastasun ikaragarria dela gela berean hainbat adinetako haurrak izatea. Esate baterako, txikiak diren haurrekin eta ozen

ari garenean, zaharrenek hori entzun eta ikasitakoa gogoratuko dute. Eta alderantziz, zaharrenekin ari garenean, txikienek edukiak aurreratu egiten dituzte, haien modukoak izan nahi dutelako. Gainera, horrek guztiak gaur egun irakaskuntza esparruan hainbeste entzuten diren gaitasunetan oinarrituta dagoen metodologia propioa ezartzera eraman gaitu. Bi hitzetan esanda: proiektuen bidez, elkarreraginean lanean eta testuinguruari egokituta. Lan erritmoa betiere haur bakoitzari egokitu zaio, eta irakaskuntza haurren beharretara moldatuko da.

Eskola Txikietan berezko beste ezaugarri bat eskola herrian txertatuta egotea da, eta haurrek komunitateko kide garrantzitsuak direla sentitzen dute, eskolak herriko bizitzan parte hartzen duelako; baserria ikerketa zentroa izan daiteke, eta herriko albisteak eskolako gai gisa erabil daitezke. Bestalde, ezin aipatu gabe utzi azken urteotan kanpoko familia ugari etorri direla herri txikietara bizitzera, eta eskolak haiek bertakotzeko lana egiten duela. Kanpotik etortzen diren haurrak oso erraz integratzen dira, eta euskara ere oso erraz jasotzen dute, herriko eta eskolako hizkuntza delako, eta gainera, oraindik ere herri horietan kalean jolasteko ohitura handia dagoelako. Harrema-

Esperientziak

nak eta hizkuntza hobetzeko aukera ematen die horrek. Hizkuntza ere ez da nolana hikoia, euskara aberatsa erabiltzen da, eta, kanpotik datorrenak, eredu ona jasotzen duenez, horrela ikasten du.

Eskola dagoen herria txikia izanik, urteren batean jaiotze tasa txikia izatea eta mailaren batean ikasle gutxi egotea gerta daiteke, baina arazorik gabe moldatzen dira beste mailetakoko ikasleekin lagunak egiteko, taldean elkarrekin baitaude. Dena den, horretarako, zenbait eskolaren arteko harreman proiektuak osatzen ditugu, eta hainbat eskolako haurrak ekintzak egiteko biltzen dira, hala nola: eguneko irteerak, egonaldiak, kirol topaketak, antzerki topaketak, aldizkaria, blog-ak...

Eskola Txikietakoko irakasleak ere harremanetan gaude, eta hainbat mintegitarako, ikastarotarako eta "Adina Aniztasuna" deitzen den prestakuntzarako elkartzen gara, besteak beste. Dagoeneko urte batzuk badaramatzagu elkarrekin lanean, 87-88 ikasturtean sortu baitzen lehen aldarrikapen kanpaina. Kanpaina hartan Eskola Txikien duintasuna aldarrikatu nahi zen, eta, horrekin batera, Eskola Txikien abantailak ezagutarazi nahi izan ziren. Hurrezkeroko erantzuna oso positiboa izan da, eta elkarlanean aritu gara, jakina, unean uneko irakaskuntzaren beharrei erantzunez. Gure elkarlana alderdi hauetan oinarritzen da: prestakuntza, hobekuntza, komunikazioa (barnekoa zein kanpokoa), ikasleen arteko harremanak, eta Eskola Txikietakoko topaketak.

Aurreko ikasturtean, Eskola Txikietan, "Adina Aniztasuna" izeneko prestakuntza ematen ari da Elena Laiz irakaslea. Prestakuntza hori ikuspegi erakitzailean oinarritzen da, eta hainbat adinetako haurrekin gela berean lan

egiteak sortzen dituen zalantzei erantzunak ematen ahalegintzen da. Aurreko ikasturtean Gipuzkoako Eskola Txikiak hasi ginen lan horretan, baina, aurtengo Bizkaiko hainbat Eskola Txiki ere atxiki zaizkio egitasmo horri. Esan beharrik ez dago prestakuntza horren arrakasta handia izan dela eta, horrez gain, gure eguneroko lana antolatzeke ezinbesteko akuilu bihurtu dela. Gainera, beste eskoletako esperientziak ezagutzeko eta zalantzak argitzeko aukera ematen digu. Irakasleek ezinbestekotzat jotzen dute proiektu hori. Bestalde, Eskola Txikietakoko irakasleak hilerobiltzen gara, gure eskolak hobetzeko helburuarekin, alde batetik, eta koordinazio lana egiteko, bestetik. Ekainean, berri, Bizkaiko eta Gipuzkoako Eskola Txikietakoko irakasleak eta gurasoak topaketetan biltzen gara.

Gurasoen partaidetza oso garrantzitsua da gure eskoletan, eskolan txertatuta daude, guztiz, eta ezin uler dezakegu geure lana haien laguntzarik gabe. Gainera, Eskola Txikien balioak jabeturik, gurasoek koordinakundea osatu zuten 1993. urtean, kalitatezko hezkuntza ziurtatu nahian. Izan ere, gurasoek seme-alabak herrian bertan nahi dituzte.

Azken urteotan asko hobetu dira Eskola Txikiak, baliabideei dagokienez batik bat: ordenagailuak... Dena den, oraindik ere herri txikietan Interneteko konexioekin arazoak izaten ditugu, eta hori hobetu nahi genuke. Bestalde, eskola batzuk txiki gelditzen ari zaizkigu, eta beste batzuek berritzeko premia handia dute. Badira eskola berria dutenak ere.

Amaitzeko, esango nuke gure eskoletan ikasleentzat prestatu gabeko haurtzaro lasaia eta zoriontsua nahi dugula.

Berrobiko eskolako Itsaso jatetxea

Nik makarroiak, oilaskoa eta fruta

Berrobiko eskola Itsaso izeneko jatetxe bihurtu zen hiru hilabetez joan den ikasturtean. Lau eta bost urteko ikasleek, egunero, menu goxo-goxoak eskaintzen zituzten beren gelan. Bazkaria prestatzea, mahaia jartzea, bezeroei arreta eskaintzea... dena haien esku zegoen, eta, emaitza ikusita, argi dago negozio biribila egin zutela.

Ez zuten dirudik irabazi, ez. Negozio biribila egin zuten, Itsaso jatetxea zabalik izan zen bitartean, ikaragarri ikasi eta gozatu zutelako. Hiru hilabetez eskaini zituzten menuak lau eta bost urteko ikasleek. Egunero, 10:00etatik 11:00etara zabaltzen zuten jatetxea (asteazkenetan izan ezik, asteko atsedean eguna egiten baitzuten asteazkenetan), eta gainerako mailako ikasleek mahaia gorde behar zuten bazkaltzera joateko, ezin baitzituzten lau bezero baino gehiago hartu. Mahaia, ahoz nahi telefonoz gordetzen zuten, eskolako web orrian ikusten zuten menua, eta horren arabera erabakitzen zuten jatetxera joango ziren edo ez. Inor animatzen ez bazen, ikaskideak gonbidatzen zituzten sukaldariak eta zerbitzariak.

Janariaren artean, jateko moduko zerbait jartzen saiatzen ziren beti: ogi xigortua, olibak, txorizoa, patata frijituak, fruta, fruitu lehorrak... Baina plastilinez egindakoak edo plastikoz-

koak ere erabiltzen zituzten.

Jatetxe dotorea zen, eta, bazkaltzera joateko ere, hala joan behar zuten: dotore. Sartu aurretik apain-apain jantzen ziren bezeroak, eta, eguraldi ona eginenez gero, terrazan bazkaltzera aukera zuten.

Irakasleei bururatu zitzaizkien jate-txea zabaltzea, eta ikasleek hasieratik ilusioz hartu zuten proposamena. Berrobiko eskolan, Eskola Txiki guztietan bezala, proiektuetan oinarrituta aritzen dira lanean, eta aurrez ere beste negozio batzuk zabaldu izan dituzte: zapata denda, janari denda, garraio enpresa bat... Egunerokotasunetik ateratzen dira, eta haurrentzat erakargarriak diren gauzak egiten saiatzen dira. Sortzen eta asmatzen aritzen dira beti, eta, egun batean, jatetxea antolatzea otu zitzaizkien. Hasiera batean Haur Hezkun-

tzako proiektua zena laster zabaldu zen eskola osora.

Itsaso jatetxea: zabalik

Agurne Renobales eta Mila Arrondo irakasleek esan digutenez, lehendabiziko lana jatetxeari izena jartzea izan zen. Guztien artean adostu zuten jate-txe berriaren izena: Itsaso. Jatetxea jartzeko behar diren tresnak eta gauzak arbelean zerrendatu zituzten, eta, ondoren, horiek prestatu, erosi edo etxetik ekarri zituzten: mahai zapiak, platerak, mahai tresnak, azpilak, edalontziak, jantzi aproposak, dirua, koadernoa, bolaluma...

Sukaldariaren eta zerbitzariaren eginkizunak zehaztu zituzten ondoren. Sukaldariari mahaia atontzea, janaria prestatzea eta sukaldea txukuntzea zegozkion. Zerbitzariari, berriz,

Esperientziak

mahaia prestatzea, bezeroei menua erakustea eta idaztea, kobratzea eta mahaia jasotzea. Hamaika haur ziren gelan, txandatu egiten ziren, eta egunero bik hartzen zuten jate-txarearen ardura: sukaldariak eta zerbitzariak.

Menuen fitxategia egin zuten gero, lehen platerak, bigarrenak, postreak eta prezioak zehaztuz. Asteko menuak idatzi zituzten eta ordenagailura pasatu zituzten. Hasieran, eguneko menua eskaintzen zuten, baina, gero, bost euro erabiltzen ondo ikasi zutenean, menu berezia jarri zuten. Plater bakoitzak prezio bat zuen, eta zailtasuna handitu egin zen. Dirua jate-txera sartu aurretik prestatu behar zuten; menu bereziaren kasuan, berriz, prezioak aldatzen zirenez, ondoren hartzen zuten dirua kuxatik.

Jangelako arauak guztiak errespetatu behar zituzten, eta, bestela, bertako arduradunek gogorarazten zizkieten; isiltasuna, lasai hitz egitea, garrasika ezer ez eskatzea...

Berrobiko jate-txea bisitatu zuten, eta Mertxe zerbitzariari elkarrizketa egin zioten, aurrez prestatuko galderak eginez; horrela, elkarrizketa landu zuten. Mahaia nola jarri erakutsi zien hark, mahai-tresnak nola kokatu... Izan ere, edozein txoko egiterakoan, eskolatik kanpora irteten saiatzen dira, gaiari lotuta, betiere.

Agurnek eta Milak azaldu digutez, proiektuaren helburua, jolastuz, jate-txeko pertsonaien rolak ezagutzea izan zen: sukaldaria, zerbitzaria, bezeroa... Jate-txean egiten diren lanak egin zituzten hiru hilabetez: janaria prestatu, mahaia zerbitzatu, kobratu, ordaindu, menua prestatu... Eta horrek hainbat kontzeptu lantzeko aukera eman zien: menua, dirua, janaria, edaria, tresnak, jantziak, kopuruak, zifrak, harrera,

agurra... Joko sinbolikoaren bitartez, gauza asko lantzeko aukera izan zuten. Fitxak egiteko matematika erabili behar zuten, sailkapenak egin behar zituzten, kontaketa landu, dirua erabili, menuak antolatu, prezioak jarri, materiala era egokian erabili, jantzi-erantzi, jolastu eta ongi pasa... Garai hartanaldizkariko berriak lantzen ari ziren, al-

biste aldizkaria kaleratu zuten, eta jate-txarearen publizitatea sartu zuten aldizkarian.

Hiruhilabeteko polita eta emankorra izan zen. Ikasleek asko ikasi zuten, eta gustura aritu ziren. Gerora, txokoa kenduta ere, horretara jolasten jarraitu zutela nabarmendu dute Agurnek eta Milak.

Lau jaioberri Zerainen

“Uxue jaio da!”

Uxueren jaiotzak proiektu berria eramane Zeraingo eskolara. Matematika libururik gabe lantzeko erabakia hartu zuen Kontxi Errasti bertako irakasleak, eta ikasturte hura berezia izango zen, berez, baina are bereziagoa izan zen. Izan ere, Uxue Zerainen 2006ko udan jaio zen laugarren haurra izan zen, eta herri txikia izanik, ez da ohikoa hiru hilabeteko epean lau haur jaiotzea. Horrek “Lau jaioberri Zerainen” izeneko proiektua abiatzeko aitzakia eman zien.

2006-2007 ikasturtean egin zuten “Lau jaioberri Zerainen” proiektua. Kontxi Errasti Zeraingo eskolako irakaslea matematika ere libururik gabe lantzerantz animatu zen. Eta horretarako, proiektuetan oinarritutako sistema ezarri zuen. Ikasturtearen lehen egunean, bi ahizpek albistea ekarri zuten eskolara: “Uxue jaio da!”, eta horrek eman zion “Lau jaioberri Zerainen” izeneko proiektua gorpuzteko aitzakia.

Izan ere, Uxue jaiotzeaz gain, beste hiru haur ere jaio ziren uda hartan Zerainen, eta herri txikia izanik, hiru hilabetetan lau haur jaiotzea ez da gauza arrunta. Uxueren jaiotzaren albisteak, jaioberriei buruzko interesa piztu zuen ikasleengan eta, hori baliatu zuen Kontxik proiektua abiatzeko. Lehenik, jaioberriak ezagutzera joatea proposatu zuten ikasleei. “Zeraingo jaioberriak

ezagutzen ote zituzten galdetu nien eta ezetz erantzun zidaten. Ezagutzeko gogoagertu zuten eta horrela hasi zen proiektua”, azaldu digu. Hiru eta zazpi urte bitarteko haurrekin egin zuten proiektua.

Edukiak lantzen

“Lau jaioberri Zerainen” izeneko

proiektuarekin, beste proiektuekin bezala, liburuetan lantzen diren eduki eta prozedura berak landu zituzten, baina hauren interesetatik abiatuta, eta Kontxik esan digunez, hori asko nabaritzen da jarretan eta emaitzetan: “Ez da gauza bera liburuko ariketak egitea edo haien kezketatik abiatzea eta hausnarketa egitea”.

Esperientziak

Proiektuak sei zati izan zituen:

Lehen zatian, jaioberriak ezagutzera joateko hainbat erabaki hartu zituzten. Lehenik, jaioberrien gurasoei baita eskatu zieten, haiei egin beharreko galderak prestatu zituzten, bisitatze-ra joan ziren, argazkiak atera zituzten, egindako galderen erantzunak papelean jaso zituzten eta erantzunak fitxetara pasa zituzten.

Bigarren zatian, jakin-mina azaldu zuten ikasleek. Txikitan nolakoak ote ziren pentsatzen hasi, eta gurasoei egiteko hainbat galdera prestatu zituzten. Eta ondoren, erantzunekin eta argazkiekin, fitxa bana egin zuten.

Hirugarren zatian, aurreko fitxa betetzeko Kontxik egindako galdera erantzun zuten: txikitan, gurasoek abesten al zizueten? Haurrek haien etxeko sehaska kanten hitzak eraman zituzten eskolara eta lan berezia egin zuten: abestiak garbira pasa, poesia landu, abestiak ikasi zituzten... Haur Hezkuntzakoek irakurketa eta idazketa landu zituzten, eta Lehen Hezkuntzakoek, berriz, hori guztia eta bertsoen amaierak.

Lehen hiru zatietan hizkuntzako edukiak landu ondoren, laugarren zatian, matematika lantzeko aukera izan zuten. Txikitan nolakoak ote ziren pentsatzen hasi ziren eta orduan jasotako datuekin eta une horretan jasotakoekin, hainbat eduki landu zituzten: magnitudeak (altuera, pisua, denbora: urteak, hilabeteak, adinen arteko alderaketak...); datuen trataera; grafikoak osatzea (proportzioak)... Arazoen ebazpenak landu zituzten baita ere, hainbat galdera erantzunez, adibidez: zenbat urte zituen Aitorrek Beñatek hiru urte zituenear? "Nire ardurarik handiena matematika lantzea izan zen. Urteak, hilabeteak, bakoitza noiz jaio zen, egu-

na, pisua, altuera... Hori guztia landu genuen. Eta hori guztia batera ikusteko, grafikoak egin genuen. Arazoak sortzen hasi ginen. Haur batek esan zuen Uxue jaio zenean bere aitak 46 urte zituela eta zenbat izango ote zituen bera jaio zenean. Horrekin gauza asko landu genituen, lehenengo eta bigarren mailan kosta egiten baitzaie denboraren kontzeptua barneratzea, eta zenbat gehiago edo zenbat gutxiago bezalako galderei erantzutea", azaldu digu Kontxik. Gainera, matematika liburutik egiteak beste eragozpen bat baduela uste du: "Oso bideratuta egoten dira eta proiektu jakin batean ari bazara, eta horrekin zerikusirik ez badu, zaila da dena uztartzea".

Bosgarren zatian, gaztelania eta ingeleza landu zituzten. Zuhaitz genealogikoa egin zuten, bai gaztelaniaz, bai ingelesez. Etxeko datuekin bakoitzak bere fitxa osatu zuen eta familia ereduak aztertu zituzten: beste kultura batzuetako kideak dituzten familiak azal-

du ziren eta haien ohiturak eta hizkuntzak ezagutu zituzten. Hori oso aberatsa izan zela esan digu Kontxik.

Azkenik, seigarren zatian, Lehen Hezkuntzakoek autobiografia eta lanen aurkezpena egin zuten. "Kanpora joan eta jendaurrean egindakoa azaltzeko gai izatea nahi nuen. Baiezkoa eman zuten eta Segurako irakasle batekin hitz egin nuen hara joateko. Beraz, Segurako eskolara joan ginen euren liburuxkak aurkeztera", azaldu digu Kontxik. Segurako ikasleek ere, harre-beroa egin zieten eta txisteak, asmakizunak... prestatu zituzten Zeraingo ikasleak joan zirenerako.

Esperientzia aberasgarria izan zen denentzat. Ikasleek, ongi pasatzeaz gain, asko ikasi zuten eta hasierako beldurrak eta kezkek uxatuta, Kontxi oso gustura geratu zen emaitzarekin. Matematika libururik gabe lantzeko aukera badela ikusi zuten guztiek, eta horrela egiten jarraitu dute gaur arte.